

بررسی نظام مبارزه با پول شویی در کشورهای منتخب

سعیده خالقی^۱

چکیده

یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش روی کشورها پول شویی است. پول شویی به افزایش فعالیت‌های مجرمانه مانند قاچاق مواد مخدر، تروریسم و فساد مالی منجر می‌شود. براین اساس، کشورهای بسیاری به این حوزه ورود و نظام‌های مبارزه با پول شویی را تأسیس کرده‌اند. این نظام‌ها در برخی موارد موفق بوده و در برخی دیگر موفقیت چندانی نداشته‌اند. از این رو تحقیقات تطبیقی در این حوزه ضمن تأکید بر ضرورت توجه به این پدیده شوم، به بهره‌مندی از تجربه کشورهای موفق کمک می‌کند. در این مطالعه به بررسی تطبیقی نظام مبارزه با پول شویی در مجموعه منتخبی از کشورها شامل ترکیه، ازبکستان، ترکمنستان، اندونزی، آفریقای جنوبی، انگلستان، نیجریه و استرالیا از ابعاد مختلف نظیر رویکردهای نظام مبارزه با پول شویی در کشورها و قوانین و مقررات پول شویی پرداخته شد. بر اساس نتایج این مطالعه، نظام مبارزه با پول شویی در برخی کشورها نیازمند توجه و تلاش‌های بیشتر است. در این پژوهش پیشنهاداتی شامل تقویت همکاری بین‌المللی، اجرای استانداردهای بین‌المللی، استفاده از فناوری‌های روز دنیا، ارتقای آموزش و آگاهی عمومی، افزایش نظارت و تشدید مجازات، تشکیل سازمان‌ها و گروه‌های بین‌المللی، تبادل اطلاعات، همکاری در تحقیقات مشترک و افزایش تعهدات مالی مطرح شد.

واژگان کلیدی: پول شویی و تأمین مالی تروریسم، تجارب کشوری، نظام‌های مقابله با پول شویی، نهادهای بین‌المللی تنظیم قوانین مقابله با پول شویی.

مقدمه

اجماع جهانی امروز نیازمند توجه به مسائل مربوط به پول شویی و تجارت غیرقانونی است؛ چرا که اقتصادهای جهانی در معرض تهدیدات مختلفی قرار دارند که ناشی از پول شویی و انتقال وجوه غیرقانونی است. پول شویی از طریق افزایش تروریسم، نفوذ سازمان‌های مافیایی در اقتصاد، تضعیف ثبات حکومت‌ها و نقض حقوق بشر، به تروریسم مالی، فساد سیاسی و اقتصادی و دستیابی به اهداف مجرمانه کمک می‌کند. بسیاری از کشورها برای مقابله با این چالش‌ها، نظام‌های مبارزه با پول شویی را تأسیس

مبارزه با پول شویی^۲ یکی از چالش‌های بحرانی اقتصادی و امنیتی در سطح جهان است. پول شویی به معنای فرایند قانونی کردن و انتقال وجوهی است که از فعالیت‌های غیرقانونی حاصل شده‌اند؛ به طوری که منشأ واقعی این دارایی‌ها پنهان است. عملیات مخفیانه پول شویی زمینه‌ساز جرائمی مانند قاچاق مواد مخدر، تروریسم، فساد مالی، کلاهبرداری، تبانی و دیگر فعالیت‌های جنایی است و به تقویت و پایداری انواع فعالیت‌های غیرقانونی کمک می‌کند.

Khaleghisaeedeh@gmail.com

۱. کارشناسی ارشد توسعه اقتصادی و برنامه‌ریزی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران

2. Anti-Money Laundering (AML)

می‌کنند. بررسی نظام مبارزه با پول‌شویی در کشورهای مختلف اهمیت بسیار زیادی دارد که در زیر مهم‌ترین آن‌ها پرداخته می‌شود.

- پول‌شویی ممکن است به فساد سیاسی و اقتصادی و نقض حقوق بشر منجر شود. بررسی نظام مبارزه با پول‌شویی به حفظ حقوق و آزادی‌های افراد کمک می‌کند.
- نظام‌های مبارزه با پول‌شویی با ارتقای شفافیت و اعتماد در سیستم مالی و اقتصادی، به تقویت اقتصاد و تجارت کمک می‌کنند. این اعتماد موجب جذب سرمایه‌گذاری خارجی و توسعه اقتصادی می‌شود.
- پول‌شویی معمولاً در سطوح بین‌المللی نیز فعالیت گسترده‌ای دارد و تأثیرات آن کشورهای دیگر را نیز متأثر می‌کند. از این رو، همکاری بین‌المللی و اجرای مؤثر نظام‌های مبارزه با پول‌شویی از اهمیت بسیاری در مقابله با این پدیده برخوردار است.
- کشورهای که نظام‌های مؤثر مبارزه با پول‌شویی دارند، معمولاً اقتصادی پایدارتر و موفق‌تر دارند. این نظام‌ها از گردش پول غیرقانونی جلوگیری و به توسعه اقتصادی کمک می‌کنند.
- پول‌شویی موجب خدشه به عدالت اجتماعی می‌شود. براین اساس، از طریق تعقیب اموال ناشی از فعالیت‌های جنایی می‌توان به توزیع عادلانه‌تر منابع در جامعه کمک کرد.

کرده‌اند. این نظام‌ها دربردارنده تدابیر قانونی و نظارتی، فناوری‌های مدرن، همکاری بین‌المللی و نیز آموزش و آگاهی عمومی هستند و اهداف متعددی دارند. برای مثال، با تشخیص وجوه ناشی از فعالیت‌های جنایی، از ورود آن‌ها به اقتصاد رسمی جلوگیری می‌کنند. همچنین، مسیرهای پول‌شویی به سازمان‌های تروریستی و جنایی را مسدود می‌کنند. نظام‌های مبارزه با پول‌شویی با تضمین شفافیت و بهبود اعتماد در سیستم مالی از بحران‌های مالی و اقتصادی جلوگیری می‌کنند و با اشتراک اطلاعات و همکاری با کشورهای دیگر در راستای شناسایی و تعقیب جرائم مرتبط با پول‌شویی اقدامات گسترده‌ای اتخاذ می‌کنند. این اقدامات تنها نمونه‌ای از اهمیت موضوع پول‌شویی و نیاز به استقرار نظام‌های مبارزه با آن در کشورهاست.

پول‌شویی در عصر حاضر با پیشرفت روش‌های مجرمانه گسترش یافته و یکی از بزرگ‌ترین جنایاتی است که اقتصاد جهانی قرن‌ها با آن دست‌به‌گریبان بوده است. به دلیل ماهیت مخفیانه پول‌شویی، تخمین مقدار کل پولی که در چرخه پول‌شویی می‌گذرد، دشوار است. طبق گزارش صندوق بین‌المللی پول، نرخ پول‌شویی بین ۲ تا ۵ درصد تولید ناخالص داخلی جهانی و مقدار شایان توجهی است. ورود این حجم از پول کثیف به اقتصاد کشورها، پیامدهای منفی اجتماعی و اقتصادی جدی دربردارد. برای همین، بسیاری از کشورها مقرراتی را برای به حداقل رساندن این آثار و جلوگیری از ورود پول کثیف به چرخه اقتصاد کشورشان تهیه

ایالات متحده از مؤسسات مالی می‌خواهند تا گزارش همه تراکنش‌ها و معاملات ارزی را ارائه کنند در حالی که بریتانیا از مؤسسات مالی می‌خواهد تنها گزارش فعالیت‌های مشکوک را ارائه کنند.

در ادامه، به بررسی اقدامات مرتبط با پولشویی در چندین کشور منتخب پرداخته می‌شود. معیار انتخاب این کشورها، موقعیت جغرافیایی، رتبه و نمره ریسک آن‌هاست. رتبه ریسک این کشورها به شرح جدول شماره ۱ است.

جدول ۱- رتبه ریسک و وضعیت کشورها در حوزه

پولشویی

کشور	رتبه ریسک	نمره	وضعیت
اندونزی	۶۲	۵/۱۹	پرریسک
ازبکستان	۶۱	۵/۲۰	پرریسک
ترکیه	۴۹	۵/۵۴	پرریسک
آفریقای جنوبی	۳۹	۵/۸۱	پرریسک
نیجریه	۱۷	۶/۷۷	پرریسک
انگلستان	۱۱۷	۳/۶۳	کم‌ریسک
ترکمستان*	-	-	-

مأخذ: Basel AML Index, 2022

* در فهرست بازل قرار ندارد. ایران^۱ به‌عنوان پرریسک‌ترین کشور در حوزه‌های مالی معرفی شده است.

۱-۱- اقدامات مرتبط با پولشویی در ترکیه^۲

موقعیت راهبردی ترکیه به‌عنوان دروازه آسیا به اروپا و فاصله کوتاه آن با کشورهای تولیدکننده مواد مخدر (افغانستان و پاکستان)، این کشور را به رکن اصلی قاچاق مواد مخدر تبدیل کرده است. گفتنی است

بررسی نظام مبارزه با پولشویی در کشورهای مختلف از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و نقش بسیار مهمی در حفظ امنیت ملی، پایداری اقتصادی، شفافیت و اعتماد، حفظ حقوق بشر و توسعه اقتصادی دارد. پرسش اصلی این مطالعه این است که وضعیت مبارزه با پولشویی در سطح بین‌المللی در دیگر کشورها چگونه است؟ با توجه به مقدمه ارائه‌شده، در ادامه، به بررسی مختصری درباره ابعاد مختلف مبارزه با پولشویی از منظر بین‌المللی می‌پردازیم و در پایان نتیجه‌گیری و پیشنهاداتی در این باره ارائه می‌دهیم.

۱- اقدامات کشورها در حوزه مبارزه با

پولشویی

نهادها و مراجع ذی‌ربط بین‌المللی به کشورها توصیه می‌کنند تا قوانینی را تصویب کنند که مؤسسات و مشاغل مالی و غیرمالی را برای جلوگیری و مبارزه با پولشویی تحت نظارت داشته باشند. براین‌اساس، هنگامی که دلایل منطقی برای این گمان وجود دارد که برای مثال، در یک مؤسسه مالی از وجوه حاصل از فعالیت جنایی استفاده می‌شود، وظیفه دارند گزارشی را به واحد اطلاعاتی مربوط ارائه کنند. این نهادها مبنای استاندارد ایجاد و به همه کشورهای عضو و غیرعضو توصیه می‌کنند که به آن‌ها وفادار باشند.

کشورها از مینا و اساس مشابهی برای مبارزه با پولشویی پیروی می‌کنند، اما ممکن است الزامات قانونی آن‌ها متفاوت باشد. برای مثال، نیجریه و

۱- ایران در لیست سیاه قرار دارد و در گزارش بازل طی رتبه بندی نیامده است.

2. Turkey's Fight Against Money Laundering and Terror Financing (2022)

(<https://www.tccb.gov.tr/en/news/542/115786/turkeys-fight-against-money-laundering-and-terror-financing.html>).

الزامات گزارش‌دهی معاملات مالی مشکوک و تصویب نظامی جدید در پیشگیری از تأمین مالی تروریسم اشاره کرد. این کشور در سال ۲۰۱۳، برای بهبود انطباق قوانین خود با استانداردهای بین‌المللی، اقدامات تقنینی گسترده‌ای انجام داد.

قانون ضد پول‌شویی ترکیه، ساختار مستقل خاصی برای این کشور است. به استناد این قانون، انجمن بررسی جرائم مالی^۲ تأسیس شد. این انجمن سرویس اطلاعات مالی است که اتهامات و شکایات مربوط به پول‌شویی را در ترکیه جمع‌آوری می‌کند. همچنین، وظایف خاصی مانند سیاست‌گذاری در راستای پیشگیری از تطهیر عواید جنایی، جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و ارزیابی داده‌ها، توسعه و پیاده‌سازی راهبردها و قوانین، ایجاد هماهنگی میان نهادها و مؤسسات مربوط و فعالیت‌های نظارتی، دریافت اطلاعات و طرح شکایات کیفری را بر عهده دارد. همچنین، واحد پلیسی مستقلی با عنوان پلیس مبارزه با پول‌شویی و جرائم سازمان‌یافته در راستای تسریع در پیگردهای پلیسی مجرمان مظنون به پول‌شویی در داخل و خارج از ترکیه با شرح وظایف مشخص در مرکز تحقیقات جرائم مالی این کشور ایجاد شده است.

پلیس ملی ترکیه از شبکه رایانه‌ای پلیس ملی با نام پلنت^۳ استفاده می‌کند که آغاز راه‌اندازی آن به سال ۱۹۸۸ بازمی‌گردد. این سامانه امکان یکپارچه‌سازی پایگاه‌های داده گوناگون را در سیستم اطلاعاتی فراهم

قاجاق مواد مخدر تنها یکی از منابع وجوه نامشروع و البته نخستین منبع درآمدهای مزبور در این کشور است. بنابراین، بخش زیادی از جرائم پول‌شویی در این کشور در حوزه مواد مخدر است. در ترکیه در دهه ۱۹۸۰، پول‌شویی به‌عنوان جرمی مستقل به رسمیت شناخته شد و پس از آن، قوانین ضد پول‌شویی در این کشور تدوین شد.

کنوانسیون وین علیه تجارت غیرقانونی مواد مخدر و روان‌گردان (مصوب سال ۱۹۸۸)، توافق‌نامه سازمان ملل متحد علیه جنایات سازمان‌یافته فراملی (کنوانسیون پالمو مصوب سال ۲۰۰۰) و کنوانسیون شورای اروپا در پول‌شویی، تحقیق، تصرف و مصادره عواید حاصل از جرم (مصوب سال ۱۹۹۰) از سوی ترکیه به ترتیب در سال‌های ۱۹۹۰، ۲۰۰۳ و ۲۰۰۴ تصویب شد. همچنین، ترکیه معاهدات دوجانبه ضد پول‌شویی را با کشورهایمانند سوریه، آلمان، یونان، رومانی، افغانستان، گرجستان، آلبانی و ایتالیا امضا کرده است.

گروه ویژه اقدام مالی^۱ در گزارش‌های خود، شواهدی از تلاش مستمر ترکیه در بهبود مقررات و پیگیری توصیه‌های این گروه ارائه داده است. برای این اساس، ترکیه گام‌های مهمی در راستای تقویت چهارچوب‌های قانونی و نظارتی خود در حوزه مبارزه با پول‌شویی برداشته است که از این اقدامات می‌توان به اصلاح جرم پول‌شویی در قانون، اتخاذ قوانین جدید و اصلاح مقررات موجود، تقویت

1. FATF
2. Mali Suçlar Araştırma Kurulu (MASAK)
3. POLNET

اطلاعات بانکی بر اساس طبقه‌بندی مشتریان، افراد و مؤسسات در نظر گرفته شده است. ماده ۲۴۳ قانون کیفری، مسئولیت قانونی کردن درآمد حاصل از فعالیت‌های مجرمانه را ۵ تا ۱۰ سال زندان تعیین کرده است. این قانون پولشویی را انتقال، تبدیل، تبادل و نیز مخفی کردن منشأ، ماهیت واقعی، منبع، محل، وضعیت و حقوق دارایی‌های به‌دست‌آمده از فعالیت‌های جنایی معرفی می‌کند. این قانون با مفاد ماده ۳ بند ۱ و بند b کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه قاچاق مواد مخدر و روان‌گردان سال ۱۹۸۸ و بند a ۶ کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه جرائم سازمان‌یافته فراملی سال ۲۰۰۰ مطابقت دارد.

اقدامات عملی گوناگونی نیز برای مبارزه با پولشویی در ازبکستان انجام شده است. در این کشور صندوق ویژه‌ای برای مرکز ملی تحلیل اطلاعات کنترل مواد مخدر^۳ تأسیس شده است که دارایی‌های به‌دست‌آمده از فروش عواید ضبط‌شده و ابزارهای جرائم مرتبط با مواد مخدر به این صندوق منتقل می‌شوند تا از نهادهای سرویس امنیت ملی، وزارت کشور، گمرک دولتی و کمیته مأموران مرزی که به‌طور مستقیم در مبارزه با قاچاق مواد مخدر دست دارند، حمایت کنند. بر اساس اطلاعات ارائه‌شده مرکز ملی تحلیل اطلاعات کنترل مواد مخدر، از زمان تأسیس این صندوق تا سال ۲۰۲۱، بیش از ۴۰۰۰۰ دلار بین مراجع یادشده توزیع شده است. همچنین، صندوق تخصصی‌ای در

می‌کند و زیرساخت سیستمی و انتقال اطلاعات برای برقراری ارتباط تمام دپارتمان‌های پلیس با بانک جامع اطلاعاتی است و امکان به اشتراک‌گذاری و خلق دانش و دسترسی به این دانش را فراهم می‌سازد. وجود چنین تشکیلاتی با اختیارات وسیع، فاصله میان تصمیمات، اجرا و گسترش همکاری‌های بین‌المللی قضایی و پلیسی را در این کشور به‌مراتب تسهیل کرده است. گروه ویژه اقدام مالی پیشرفت ترکیه را به رسمیت شناخته است، اما تأکید دارد این کشور هنوز کمبودهای راهبردی دارد که باید به آن‌ها توجه شود.

۱-۲- اقدامات مرتبط با پولشویی در ازبکستان

قانون‌گذاری مبارزه با پولشویی ازبکستان عموماً مشابه - و در برخی موارد پیشرفته‌تر از - اغلب کشورهای آسیای میانه است. با این حال، تاکنون موارد زیادی درباره استفاده از مقررات ضد پولشویی در این کشور گزارش نشده است. در ادامه، به برخی از مفاد قانونی این کشور در ارتباط با پولشویی پرداخته می‌شود. ماده ۴۱ قانون مواد مخدر و روان‌گردان^۱ (۱۹۹۹م) این کشور تصریح می‌کند که هر شخص حقیقی یا حقوقی ممکن است یک معامله مالی برای قانونی کردن درآمد حاصل از قاچاق مواد مخدر و روان‌گردان انجام دهد. ماده ۳۸ قانون بانک‌ها و فعالیت بانک^۲ (۱۹۹۶م)، شرایطی را قید می‌کند که بر اساس آن می‌توان اطلاعات مشکوک بانکی را به مقامات اجرای قانون، بازرسی و دیگر مراجع ذی‌ربط ارائه داد. در این قانون، شرایط مختلف برای افشای

کشور ایجاد شده است که به تحقیقات درباره جرائم پول شویی می پردازد.

دولت ازبکستان بارها بر اهمیت همکاری های بین المللی در مبارزه با مواد مخدر و جرائم سازمان یافته بین المللی تأکید کرده و تلاش های بسیاری را برای همکاری های بین المللی انجام داده است؛ به طوری که این کشور بیش از ۲۰ توافق نامه دوجانبه و چندجانبه در زمینه همکاری در مبارزه با قاچاق مواد مخدر غیرقانونی با همسایگان آسیای میانه و نیز با کشورهای آذربایجان، بلغارستان، گرجستان، آلمان، ایران، ایتالیا، پاکستان، روسیه، ترکیه و اوکراین به امضا رسانده است.

در سطح منطقه ای، ازبکستان عضو فعالی در زمینه توافق نامه های مربوط است که در کشورهای مستقل مشترک المنافع، کمیسیون اقتصادی آسیای میانه، اکو و گروه «شش پلاس دو» به امضا رسیده اند. ازبکستان از سال ۲۰۰۱، عضو سازمان همکاری شانگهای^۱ بوده است. این کشور در سال ۱۹۹۶، در تاشکند^۲ تفاهم نامه ای را در زمینه همکاری های منطقه ای مبارزه با مواد مخدر به همراه دولت های قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان، ترکمنستان و برنامه بین المللی مبارزه با مواد مخدر سازمان ملل به امضا رساند. فدراسیون روسیه و مؤسسه آقاخان^۳ در تاریخ ۱۶ ژانویه سال ۱۹۹۸ و آذربایجان در سال ۲۰۰۱ این تفاهم نامه را امضا کردند. در آوریل سال ۲۰۰۰، ازبکستان توافق نامه

وزارت امور داخلی این کشور برای پاداش به افسرانی که به طور مستقیم در راستای اجرای قانون تلاش یا به مصادره اموال کمک کرده اند، تأسیس شده است.

این صندوق ۲۰ درصد از دارایی های خود را از فروش اموال توقیف شده از افرادی که مرتکب تخلفاتی از جمله سازمان دهی اقدامات جنایی، رشوه خواری و اخاذی شده اند، به دست آورده است. اصلاحات اخیر در قوانین آیین دادرسی کیفری در این کشور (از نوامبر سال ۲۰۱۸ تا دسامبر سال ۲۰۲۱) با هدف کاهش محدودیت ها و برخورد بهتر با مجرمان انجام شد، اما در عین حال، مقرراتی که برای مصادره درآمدها و ابزارهای جرم و جنایت ارائه می شوند، اصلاح نشده اند. گفتنی است ازبکستان کنوانسیون مواد مخدر سازمان ملل متحد در سال ۱۹۶۱، کنوانسیون مواد روان گردان سازمان ملل متحد در سال ۱۹۷۱ و کنوانسیون مبارزه با قاچاق مواد روان گردان و مخدر سازمان ملل متحد در سال ۱۹۸۸ را تصویب کرده است.

طبق قانون آیین دادرسی کیفری این کشور، رسیدگی به جرائم پول شویی در حوزه اختیارات وزارت کشور قرار می گیرد. اداره تحقیقات جرائم اقتصادی در این وزارتخانه، تحقیقات درباره انواع جرائم اقتصادی را انجام می دهد. ساختار تخصصی ای در سرویس امنیت ملی و اداره مبارزه با جرائم اقتصادی و فساد در دفتر دادستان کل در این

۱. سازمان همکاری شانگهای شامل چین، قزاقستان، قرقیزستان، روسیه و تاجیکستان می شود.

2. Tashkent

۳. شبکه توسعه آقاخان نام مؤسسه ای است شامل ده ها آژانس مختلف که به فعالیتهای بشردوستانه در کشورهای فقیر و در حال توسعه می پردازد.

پولشویی و تأمین مالی تروریسم ایجاد کرده است. برای مثال، ازبکستان یک واحد اطلاعات مالی و تحقیقاتی^۲ تشکیل داده که مسئول تجزیه و تحلیل اطلاعات مالی است و با دیگر واحدهای اطلاعات مالی و تحقیقاتی بین‌المللی همکاری می‌کند.

- تقویت همکاری بین‌المللی: ازبکستان در تبادل اطلاعات و همکاری با کشورها و سازمان‌های بین‌المللی در حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم فعالیت می‌کند. ازبکستان به‌عنوان عضو گروه ویژه اقدام مالی و دیگر گروه‌های منطقه‌ای مبارزه با پولشویی، همکاری‌های فنی و عملیاتی خود را تقویت کرده است.

- آموزش و آگاهی‌بخشی: ازبکستان برنامه‌های آموزشی و آگاهی‌بخشی را در حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم برگزار می‌کند. این برنامه‌ها به افزایش آگاهی کارکنان بخش مالی و نهادهای مرتبط از روش‌های جدید پولشویی و تأمین مالی تروریسم می‌پردازند.

- ازبکستان همچنین می‌کوشد تا همکاری بخش خصوصی خود را در مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم تقویت کند که شامل آموزش و آگاهی‌بخشی به بانک‌ها، مؤسسات مالی و دیگر نهادهای مرتبط می‌شود تا آن‌ها را در تشخیص و گزارش

همکاری مبارزه مشترک با تروریسم، افراط‌گرایی سیاسی و مذهبی، جرائم سازمان‌یافته فراملی و دیگر تهدیدات برای ثبات و امنیت احزاب را با قزاقستان، قرقیزستان و تاجیکستان آغاز و امضا کرد. همکاری این کشور با کشورهای عضو مشترک‌المنافع در زمینه کمک حقوقی متقابل و استرداد مجرمان در چهارچوب کنوانسیون مینسک^۱ درباره کمک حقوقی و روابط حقوقی در پرونده‌های مدنی، خانوادگی، جنایی و پروتکل از دیگر اقدامات است. افزون‌براین، ازبکستان ۱۵ معاهده دوجانبه در زمینه همکاری حقوقی متقابل، استرداد مجرمان و دیگر اشکال همکاری قضایی با آذربایجان، چین، گرجستان، هند، ایران، قزاقستان، قرقیزستان، لتونی، لیتوانی، تاجیکستان، ترکمنستان و اوکراین به امضا رسانده است. در مجموع، ازبکستان اقدامات مؤثر و جدی را در حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم انجام می‌دهد که بر اساس جمع‌بندی زیر شایان ارائه است.

- قانون‌گذاری و تشدید قوانین: ازبکستان قوانین مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم را تشدید و قوانین جدیدی در این باره تصویب کرده است. این قوانین شامل اجرای استانداردهای بین‌المللی مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم مانند استانداردهای گروه ویژه اقدام مالی می‌شود.

- ایجاد نهادهای نظارتی: ازبکستان نهادهای نظارتی قوی‌ای را در حوزه مبارزه با

۱. توافقی که در پی پایان دادن به جنگ در منطقه دونباس اوکراین است.

و گاز است. قانون جامع ضد پول‌شویی هنوز در این کشور معرفی نشده است. قوانین ترکمنستان شامل برخی تعاریف حقوقی از پول‌شویی است، اما این مشکل به‌طور خاص حل نشده است. در این کشور برای مبارزه با پول‌شویی از ابزارهای قانونی مرتبط - مانند مصادره دارایی‌ها - در مقتضیات و موقعیت‌های خاص استفاده می‌شود.

وضعیت ترکمنستان به‌عنوان ترانزیت مواد مخدر و نیز فساد احتمالی مرتبط با توسعه سریع بخش انرژی، انگیزه‌ها و فرصت‌های پول‌شویی را افزایش می‌دهد. ترکمنستان مانند اغلب کشورهای دیگر منطقه باید قوانین جامع مبارزه با پول‌شویی را تدوین کند. به‌طور کلی، بیشتر قوانین در حال اجرا، بسیاری از استانداردهای بین‌المللی کنونی مبارزه با پول‌شویی را در نظر نمی‌گیرد. در سال ۱۹۹۷، در این کشور قانون جنایی جدیدی تصویب و در سال ۱۹۹۸ به اجرا گذاشته شد که چندین جرم مرتبط با مواد مخدر را پوشش می‌داد. مواد ۲۵۴ و ۲۹۲-۳۰۱ قانون مجازات، صادرات/واردات، حمل‌ونقل، توزیع، تولید، استخراج، آماده‌سازی، مالکیت و خریدوفروش داروهای مخدر و مواد روان‌گردان را پوشش می‌دهد. ماده ۲۴۲ قانون کیفری، مسئولیت قانونی کردن پول (پول‌شویی)، دارایی یا دیگر اموال را که آگاهانه از رفتار غیرقانونی مشتق شده‌اند، تعیین کرده است. مقررات این ماده مشابه مقررات جزایی دیگر

فعالیت‌های مشکوک و همکاری با مراجع قضایی و نظارتی ترغیب کند.

- ازبکستان برای جلوگیری از استفاده از سیستم مالی برای پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم اقداماتی را شامل تشدید نظارت بر تراکنش‌های مشکوک، افزایش هویت‌سنجی مشتریان، تقویت نظام حسابرسی مالی و تطبیق با استانداردهای مالی بین‌المللی مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم انجام می‌دهد.

- ازبکستان در تبادل اطلاعات و همکاری بین‌المللی نیز فعالیت می‌کند. ازبکستان با کشورها و سازمان‌های بین‌المللی از جمله اینترپل^۱ و یورپل^۲، در تبادل اطلاعات و امور قضایی در حوزه مبارزه با پول‌شویی همکاری می‌کند.

- ازبکستان می‌کوشد تا فرایند تعیین و شناسایی هویت مشتریان را از طریق تشدید نظارت بر فعالیت‌های مشکوک مالی، افزایش هویت‌سنجی و جمع‌آوری اطلاعات دقیق و کارآمد درباره مشتریان و تراکنش‌های آنها بهبود بخشد.

۳-۱- اقدامات مرتبط با پول‌شویی در ترکمنستان^۳
ترکمنستان که هم‌مرز با افغانستان، ایران، ازبکستان و قزاقستان است، از جمله کشورهای با ذخایر غنی نفت

1. INTERPOL

2. Europol

3. Turkmenistan: Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing (AML/CFT) Measures, Financial Action Task Force (FATF), (2022)
(<https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/mer-turkmenistan-2020.html>).

ترکمنستان در زمینه همکاری‌های قضایی، کنوانسیون همکاری حقوقی و روابط حقوقی مینسک در پرونده‌های مدنی، خانوادگی و جنایی را به تصویب رسانده است که در نشست مشترک شورای رؤسای کشورها و شورای رؤسای دولت‌های کشورهای مستقل مشترک‌المنافع در تاریخ ۲۳ ژانویه ۱۹۹۳ تصویب شده بود.

ترکمنستان در سال ۱۹۹۶، کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر و داروهای روان‌گردان سال ۱۹۸۸، کنوانسیون مواد روان‌گردان سال ۱۹۷۱ سازمان ملل و کنوانسیون مواد مخدر سال ۱۹۶۱ سازمان ملل را تصویب کرد. با وجود این، ترکمنستان هنوز کنوانسیون سازمان ملل علیه جرائم سازمان‌یافته فراملی سال ۲۰۰۰ را امضا نکرده است. در مجموع، می‌توان جمع‌بندی‌ای به شرح زیر از اقدامات ترکمنستان ارائه داد.

- قانون‌گذاری و تشدید قوانین: ترکمنستان قوانین مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم را تشدید و قوانین جدیدی در این باره تصویب کرده است. این قوانین شامل اجرای استانداردهای بین‌المللی مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم می‌شود.
- تقویت همکاری بین‌المللی: ترکمنستان در تبادل اطلاعات و همکاری با کشورها و سازمان‌های بین‌المللی در حوزه مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم فعالیت می‌کند که شامل تبادل اطلاعات مالی و اموال مشکوک، همکاری قضایی و تحقیقات

کشورهای آسیای میانه است. معاملات مالی و دیگر معاملات با دارایی‌های پولی یا اموالی که آگاهانه از رفتار غیرقانونی حاصل شده‌اند و نیز استفاده از آن‌ها، با جریمه نقدی معادل ۵۰ تا ۱۰۰ برابر میانگین دستمزد ماهانه یا با حبس تا دو سال مجازات می‌شوند.

بر اساس گزارش دادگاه عالی ترکمنستان، تعداد پرونده‌های پول‌شویی مورد بررسی بسیار محدود و ارتباط چندانی با درآمد حاصل از قاچاق مواد مخدر ندارد. بر اساس قانون آیین دادرسی کیفری ترکمنستان، بررسی پیش از محاکمه جرائم پول‌شویی در اختیار وزارت کشور است. قانون ملی این کشور حاوی مقررات حاکم بر همکاری حقوقی متقابل، استرداد یا انتقال دادرسی و افراد محکوم نیست.

در سطح منطقه‌ای، ترکمنستان در سال ۱۹۹۶ در تاشکند تفاهم‌نامه‌ای را در زمینه همکاری منطقه‌ای مبارزه با مواد مخدر در آسیای میانه به همراه دولت‌های قرقیزستان، تاجیکستان، قزاقستان، ازبکستان و برنامه بین‌المللی مبارزه با مواد مخدر سازمان ملل امضا کرد. فدراسیون روسیه و مؤسسه آفاخان در سال ۱۹۹۸ و آذربایجان در سال ۲۰۰۱ به این تفاهم‌نامه پیوستند. ترکمنستان در ژوئیه سال ۱۹۹۹ بیانیه گروه «شش پلاس دو» تاشکند را امضا کرد که از کشورهای هم‌مرز با افغانستان و نیز روسیه و ایالات متحده تشکیل شده بود و با تقویت تدابیر مبارزه با قاچاق مواد مخدر موافقت کرد.

۱-۴- اقدامات مرتبط با پولشویی در اندونزی^۱

اندونزی چهارچوب قانونی قوی‌ای برای مقابله با پولشویی و تأمین مالی تروریسم دارد و از اطلاعات مالی و همکاری‌های داخلی و بین‌المللی به‌خوبی استفاده می‌کند. اندونزی بیشتر بر بهبود فرایند بازیابی دارایی‌ها، نظارت مبتنی بر ریسک و تحریم‌های متناسب و بازدارنده تمرکز دارد. خطر پولشویی برای اندونزی در درجه نخست ناشی از جرائم داخلی مانند فساد، مواد مخدر، جرائم مالیاتی و نیز جرائم جنگل‌داری است. اندونزی به دلیل حضور سازمان‌های تروریستی و حامیان آن‌ها در این کشور با خطرهای مالی بالایی مواجه است.

ارزیابی گروه ویژه اقدام مالی در سال ۲۰۲۳ از اندونزی نشان می‌دهد که این کشور درک خوبی از ریسک‌هایی دارد که با آن مواجه است و سیاست‌ها و راهبردهای مبتنی بر ریسک را برای کاهش آن‌ها ایجاد کرده است. اندونزی همچنین، نتایج خوبی در همکاری‌های بین‌المللی به‌ویژه همکاری‌های غیررسمی درباره تروریسم و موارد تأمین مالی آن به دست آورده است. مقام نظارت مالی اندونزی به‌طور فعال چهارچوب AML/CFT خود را توسعه داده است.

بانک‌ها، مؤسسات مالی بزرگ‌تر و ارائه‌دهندگان خدمات دارایی‌های مجازی درک خوبی از ریسک‌هایی که با آن‌ها مواجه هستند، دارند. بر اساس گزارش گروه ویژه اقدام مالی در سال ۲۰۲۳، اندونزی

مشترک درباره فعالیت‌های مشکوک و همکاری در اجرای تحریم‌های مالی است.

- تشکیل نهادهای نظارتی: ترکمنستان نهادهای نظارتی قدرتمندی را در حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم تشکیل داده است. این نهادها مسئول تجزیه و تحلیل اطلاعات مالی، نظارت بر تراکنش‌های مشکوک و همکاری با دیگر نهادهای بین‌المللی هستند.
- آموزش و آگاهی‌بخشی: ترکمنستان برنامه‌های آموزشی و آگاهی‌بخشی را در حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم برگزار می‌کند. این برنامه‌ها شامل آموزش کارکنان بانک و نهادهای مالی در زمینه تشخیص و گزارش فعالیت‌های مشکوک و همکاری با مراجع قضایی و نظارتی است.

ازبکستان برای جلوگیری از استفاده از سیستم مالی برای پولشویی و تأمین مالی تروریسم اقداماتی را شامل تشدید نظارت بر تراکنش‌های مشکوک، افزایش هویت‌سنجی مشتریان، تقویت نظام حسابرسی مالی و تطبیق با استانداردهای مالی بین‌المللی مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم انجام می‌دهد.

1. Indonesia: Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing (AML/CFT) Measures, Financial Action Task Force (FATF), (2022) (<https://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/mer-indonesia-2021.html>).

تخصصی مسئول تجزیه و تحلیل اطلاعات مالی، نظارت بر تراکنش‌های مشکوک و همکاری با دیگر نهادهای بین‌المللی را تشکیل داده است.

- تقویت همکاری بین‌المللی: اندونزی نیز مانند بسیاری از کشورها در تبادل اطلاعات و همکاری با دیگر کشورها و سازمان‌های بین‌المللی در حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم فعالیت دارد.

- آموزش و آگاهی‌بخشی: اندونزی برنامه‌های آموزشی و آگاهی‌بخشی مختلفی را در حوزه شناخت رویکردهای مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم مانند تشخیص و گزارش فعالیت‌های مشکوک و همکاری با مراجع قضایی و نظارتی به اجرا درآورده است.

- تشکیل گروه‌های کاری: اندونزی گروه‌های کاری را برای تسهیل همکاری و تبادل اطلاعات در حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم تشکیل داده است. این گروه‌ها شامل نمایندگان از بانک‌ها، نهادهای مالی، نهادهای نظارتی و دیگر نهادهای ذی‌نفع مرتبط هستند.

- تقویت همکاری با بخش خصوصی: اندونزی با بخش خصوصی همکاری می‌کند تا آن‌ها را در تشخیص و گزارش فعالیت‌های مشکوک و پیشگیری از پولشویی و تأمین مالی تروریسم آموزش

باید نظارت مبتنی بر ریسک به‌ویژه درباره صرافی‌ها، خدمات انتقال پول یا ارزش و بخش غیرمالی را بهبود بخشد و محدودیت‌های مؤثر و بازدارنده را در همه بخش‌ها اعمال کند. همچنین، اندونزی باید اطمینان حاصل کند که اطلاعات دقیق درباره مالکان نهایی همه شرکت‌ها در دسترس مجریان قانون است. واحد اطلاعات مالی اندونزی، اطلاعات مالی با کیفیت بالا، به‌موقع و هدفمند را در اختیار مجریان قانون قرار می‌دهد تا در تحقیقات آن‌ها درباره پولشویی، تأمین مالی تروریسم و دیگر جرائم استفاده شود. اندونزی در تلاش است تحقیقات و پیگرد قانونی فعالیت‌های مختلف پولشویی را بهبود بخشد و اطمینان حاصل کند که مجرمان را به‌طور دائم از درآمدهای حاصل از جرائم خود به‌ویژه دارایی‌های خارج از کشور محروم کند.

در ادامه، به برخی دیگر از اهم اقدامات این کشور در حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم پرداخته می‌شود.

- تنقیح و تصویب قوانین: اندونزی قوانین مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم خود را تقویت کرده و ضمن اصلاحات و به‌روزرسانی‌ها، قوانین جدیدی نیز در راستای اجرای بهتر استانداردهای بین‌المللی مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم تصویب کرده است.

- نهادهای نظارتی: اندونزی با توجه به اهمیت نهادهای نظارتی و جایگاه آن در حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم، نهادهای

است؛ به طوری که ماهیت، مکان یا حرکت درآمد حاصل از جرم یا کمک به مجرم مشمول این قانون است. همچنین، کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر برای بهره‌برداری از جرم و کسب مالکیت از این راه یا استفاده از درآمد حاصل از جرم را پول‌شویی می‌داند. همچنین، این قانون تمام افرادی را که در یک کسب‌وکار مشغول به کار هستند، ملزم می‌کند تا معاملات مشکوک و غیرمعمول را گزارش دهند.

در سال ۱۹۹۶، کمیسیون حقوق آفریقای جنوبی^۲ یک برنامه کنترل پول‌شویی را در قالب بخشی از یک گزارش با عنوان پول‌شویی و مسائل مرتبط^۳ منتشر کرد. در نهایت، انتشار این لایحه منجر به تصویب قانون مرکز اطلاعات مالی^۴ در سال ۲۰۰۱ شد. مقررات مربوط به مرکز اطلاعات مالی^۵ و شورای مشاوره پول‌شویی^۶ در ۱ فوریه سال ۲۰۰۲ لازم‌الاجرا شد. از نظر عملکرد قانونی، بر اساس بخش ۴ (ج) قانون مرکز اطلاعات مالی، مرکز اطلاعات مالی این کشور یادداشتی با عنوان «راهنمایی درباره شناسایی مشتریان» ابلاغ و تعهدات مرتبط با کنترل پول‌شویی و چگونگی دسترسی به اطلاعات را مشخص کرد. با انتشار قانون مرکز اطلاعات مالی به نظر می‌رسد که تلاش‌های قانونی آفریقای جنوبی مطابق با استانداردهای جهانی است. با این حال، متأسفانه صرف

دهد. این مورد شامل آموزش کارکنان بانک، نهادهای مالی و دیگر نهادهای مرتبط درباره شناسایی و گزارش تراکنش‌های مشکوک است.

- تحقیقات و پیگیری قضایی: اندونزی تحقیقات جدی را درباره فعالیت‌های مشکوک مالی و تروریسم انجام می‌دهد و در صورت لزوم، اقدامات قضایی را پیگیری می‌کند. این اقدامات شامل بازجویی، بازرسی و ضبط اموال مشکوک و اجرای تحریم‌های مالی است.

- آگاهی بخشی به عموم: اندونزی می‌کوشد آگاهی عمومی را درباره خطرهای پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم افزایش دهد. این اقدامات شامل انتشار مطالب آموزشی، برگزاری کمپین‌های آگاهی و ترویج همکاری جامعه محلی در مبارزه با این جرائم است.

۱-۵ اقدامات مرتبط با پول‌شویی در آفریقای جنوبی^۱
قانون‌گذار آفریقای جنوبی، جرائم پول‌شویی را هر عملی در رابطه با درآمد حاصل از جرم تعیین کرده است. پول‌شویی در قانون این کشور معادل با پنهان کردن یا تغییر شکل درآمدهای حاصل از جرائم

1. South Africa: National Risk Assessment" Financial Intelligence Centre (FIC) (2022), (<https://www.fic.gov.za/Documents/Reports/National Risk Assessment 2018.pdf>).

2. The South African Law Commission

3. Money Laundering and Related Matters

4. Financial Intelligence Centre Act (FICA)

5. Financial Intelligence Centre (FIC)

6. Money Laundering Advisory Council (MLAC)

حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم تدوین و اجرا کرده است.

- تشکیل گروه‌های کاری: آفریقای جنوبی گروه‌های کاری را برای تسهیل همکاری و تبادل اطلاعات در حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم تشکیل داده است. این گروه‌ها شامل نمایندگان از بانک‌ها، نهادهای مالی، نهادهای نظارتی و دیگر نهادهای ذی‌نفع مرتبط هستند.

- تحقیقات و پیگیری قضایی: آفریقای جنوبی تحقیقات جدی‌ای را درباره فعالیت‌های مشکوک مالی و تروریسم انجام می‌دهد و در صورت لزوم، اقدامات قضایی را پیگیری می‌کند. این اقدامات شامل بازجویی، بازرسی و ضبط اموال مشکوک و اجرای تحریم‌های مالی است.

- همکاری با بخش خصوصی: آفریقای جنوبی در تشخیص و گزارش فعالیت‌های مشکوک و پیشگیری از پولشویی و تأمین مالی تروریسم با بخش خصوصی همکاری می‌کند.

- آگاهی‌بخشی به عموم: آفریقای جنوبی می‌کوشد آگاهی عمومی را درباره خطرهای پولشویی و تأمین مالی تروریسم افزایش دهد.

- تعیین وضعیت ریسک: آفریقای جنوبی اقدام به تعیین وضعیت ریسک پولشویی و تأمین مالی تروریسم در کشور خود کرده است. این

وجود رژیم ضد پولشویی، کفایت یا اثربخشی آن را تضمین نمی‌کند. اجرای قانون مرکز اطلاعات مالی مستلزم آموزش کارشناسان در زمینه‌های مناسب و تجهیزات، زیرساخت‌ها و فناوری لازم است تا اطمینان حاصل شود که نهادهای پاسخ‌گو با الزامات آن همسو هستند. حتی اگر الزامات کنترل پولشویی جهانی برای آفریقای جنوبی قابل دسترسی باشد، بسیاری از مسائلی که با آن مواجه است ناشی از عدم توسعه زیرساخت‌ها و تناسب با حوزه‌های توسعه‌یافته‌ای مانند ایالات متحده آمریکا و بریتانیا است که اجرای توصیه‌های جهانی را با مشکل همراه می‌کند. برای همین، این کشور برای اطمینان از برخورد مؤثر با پولشویی باید با کشورهای پیشرفته و همچنین، نهادهای بین‌المللی مربوط همکاری کند. برخی از اقدامات این کشور در زمینه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم به شرح زیر است.

- قانون‌گذاری و اصلاح قوانین: آفریقای جنوبی قوانین مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم را مدنظر قرار داده و اقداماتی در راستای اصلاح و تقویت قوانین و مقررات و ضمانت اجرای آن به انجام رسانده است.

- تشکیل نهادهای نظارتی: آفریقای جنوبی مانند کشورهای مورد مطالعه تحقیق حاضر، نهادهای نظارتی برای مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم تشکیل داده است.

- آموزش و آگاهی‌بخشی: آفریقای جنوبی برنامه‌های آموزشی و آگاهی‌بخشی را در

می‌دهد و کسانی را که در این زمینه تخلف می‌کنند، پیگیری می‌کند.^۲

- تشکیل برنامه‌های آموزشی: مرکز امور مالی انگلستان^۳ همکاری با دیگر نهادها و سازمان‌ها را برای برنامه‌های آموزشی در حوزه پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم انجام می‌دهد.^۴

- تقویت تحقیقات و بازرسی‌ها: وزارت امور داخله و مرکز امور مالی انگلستان اقدامات محکمی را درباره تشدید تحقیق و بازرسی در حوزه پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم به عمل آورده‌اند.^۵

- همکاری بین‌المللی: انگلستان در تلاش است تا با همکاری بین‌المللی با کشورهای دیگر، مخالفان پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم را شناسایی و مجازات کند.^۶

- تدابیر نوین: انگلستان از فناوری‌های نوین و الگوریتم‌های هوش مصنوعی، در تشخیص الگوهای مشکوک از جمله پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم استفاده می‌کند.^۷

۱-۷- اقدامات مرتبط با پول‌شویی در نیجریه

نیجریه عضو گروه ویژه اقدام مالی نیست، اما عضو مؤسس و فعال گروه اقدام بین‌دولتی اکوواس علیه

پول‌شویی استفاده کرده‌اند و از این رو در این باره گام‌های فراتری برداشته و بسیار جلوتر عمل کرده‌اند. بریتانیا به‌عنوان رهبر قانون‌گذاری و سیستم‌های مقابله با پول‌شویی، مثالی برای کشورهای است که در حال بهبود و توسعه الزامات مقابله با پول‌شویی هستند. همان‌گونه که گفته شد، کشورهایمانند آفریقای جنوبی که دست‌کم تلاش خود را برای پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی انجام داده‌اند، نیاز به اتخاذ رویکردی مشابه با بریتانیا به‌عنوان الگویی در حوزه مبارزه با پول‌شویی دارند. برخی اقدامات این کشور در حوزه مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم به شرح زیر ارائه شده است.

- قوانین محدودکننده پول نقد: در سال ۲۰۰۱، بانک انگلستان قوانینی برای محدود کردن استفاده از پول نقد و افزایش استفاده از پرداخت‌های الکترونیکی تصویب کرد. این تدابیر نقش مهمی در کاهش پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم ایفا کرده است.^۸

- نظارت بر صنعت مالی^۹ مسئول نظارت بر بنگاه‌های مالی در انگلستان است. نظارت بر صنعت مالی نظارت دقیقی بر عملیات مربوط به پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم انجام

1. <https://www.fca.org.uk/firms/financial-crime/anti-money-laundering/overview>

2. U.K. Financial Conduct Authority (FCA)

3. <https://www.fca.org.uk/firms/financial-crime/anti-money-laundering>

4. HM Revenue & Customs

5. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/87888/4/HMT_-_AML_Statagy.pdf

6. <https://www.gov.uk/guidance/anti-money-laundering-registration>

7. <https://www.gov.uk/government/news/pm-statement-on-the-financial-action-task-force-grey-listing-of-pakistan>

8. <https://www.fca.org.uk/firms/financial-crime/anti-money-laundering/overview>

مربوط باشد و چه نباشد، مؤسسه مالی باید اطلاعاتی را از مشتری درباره منشأ وجوه، هدف معامله و هویت ذی نفع درخواست کند.

بر اساس این قانون، مؤسسات مالی ملزم هستند که این نظارت را در عرض هفت روز انجام دهند تا اطمینان حاصل کنند که اقدامات زیر در حال انجام است.

نخست، ارائه گزارش کتبی حاوی تمام اطلاعات مربوط درباره معامله و نیز هویت مدیران و در صورت امکان ذی نفعان، دوم، اتخاذ تمهیدات مناسب برای جلوگیری از پولشویی درآمد حاصل از جرم یا اقدام غیرقانونی، سوم، ارسال یک کپی از گزارش و اقدامات مربوط به آن به بانک مرکزی، کمیسیون اوراق بهادار و بورس یا مرجع نظارتی مناسب دیگر. همچنین، بخش ۶ (۹) قانون پولشویی تعیین می کند که هر نهادی که با الزامات بخش ۶ مطابقت نداشته باشد، مرتکب جرم شده است و تا زمانی که جرم ادامه یابد، هر روز به پرداخت جریمه محکوم می شود.

قانون در بخش ۹ (۱) این الزام را مطرح کرده است که هر مؤسسه مالی باید برنامه هایی برای مبارزه با پولشویی درآمد حاصل از جرم یا دیگر اقدامات غیرقانونی طراحی کند. این برنامه ها عبارت از تعیین واحد انطباق در سطح مدیریتی در شعب مرکزی و در هر شعبه و دفتر محلی، ارائه برنامه های آموزشی منظم برای کارمندان، متمرکزسازی اطلاعات جمع آوری شده و ایجاد واحد حسابرسی داخلی برای

پولشویی^۱ است. این گروه نهادی منطقه ای با سبک گروه ویژه اقدام مالی و مسئول ترویج و اجرای استانداردهای این گروه در غرب آفریقا است. پولشویی عبارت ناشناخته ای در نیجریه بود و در سال ۱۹۸۰، در پی تلاش های دولت برای مقابله با این مسئله به رسمیت شناخته شد. در آن دوره، جنبش ها، سران دولت و رئیس جمهوری احکامی را با هدف منع فعالیت های مرتبط با پولشویی صادر کردند. این احکام بسیار محدود بودند و تنها قاچاق مواد مخدر و پولشویی ناشی از آن را جرم به شمار می آوردند. در نهایت، نقایص موجود در این احکام منجر به تصویب قانون ممنوعیت پولشویی در سال ۲۰۰۳ شد. این قانون در سال ۲۰۰۴ اصلاح شد تا اختیارات بیشتری برای تحقیق و پیگیری متخلفان ارائه دهد. بخش ۱ اصلاحیه قانون منع پولشویی بیان می کند که مؤسسات مالی مجاز به پذیرش یا ایجاد سپرده بیش از یک مبلغ مشخص برای یک فرد یا یک نهاد شرکتی نیستند. این قانون زمینه لازم برای ارزیابی مشتری را فراهم کرده است.

بخش ۵ (۱) قانون بیان می کند که مؤسسه مالی باید پیش از باز کردن حساب و صدور مجوز خروج یا ورود به یک رابطه کسب و کار با مشتری، هویت مشتری را شناسایی و تأیید کند. بخش ۳ وظایف نهاد مالی برای شناسایی و تأیید هویت مشتری قبل از باز کردن حساب را بازگو می کند. بخش ۶ (۱) بیان می کند که وقتی از مؤسسه مالی درخواست معامله می شود، چه به پولشویی درآمد حاصل از جرم

1. The Intergovernmental Action Group against Money Laundering in West Africa (GIABA)

استناد قانون گزارش‌های تراکنش مالی (مصوب سال ۱۹۸۸) برای نظارت بر تراکنش‌های مالی در راستای شناسایی اقدامات پولشویی در سال ۱۹۸۹ تأسیس شد. این مرکز توصیه‌های نیروی اقدام مالی درباره پولشویی را در این کشور اجرا می‌کند.

بخش ۲۱ قانون گزارش‌های تراکنش مالی تعیین می‌کند که نهاد گزارش‌دهنده باید روشی را برای تأیید هویت مشتری پیش از ارائه خدمات به او طراحی کرده باشد. خدمات کم‌ریسک خاص نیز روش‌های شناسایی ویژه خود را دارند. در مجموع، بر اساس بررسی‌های به‌عمل‌آمده، استرالیا سال‌ها عضو گروه ویژه اقدام مالی بوده است. این موضوع منجر به دستیابی این کشور به مجموعه کاملی از قوانین مبارزه با پولشویی شد. برخی از قوانین مهم در این زمینه موارد زیر هستند.

- قانون مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم سال ۲۰۰۶ که به‌روزرسانی‌های متعددی را در طول سال‌ها تجربه کرده است. این قانون الزاماتی را برای اشخاص و شرکت‌هایی که در حوزه‌های حساس مالی مانند بانک‌ها و مؤسسات مالی فعالیت می‌کنند، تعیین کرده است. همچنین، این قانون برای شناسایی و گزارش‌دهی

اطمینان از انطباق و اثربخشی اقدامات اتخاذشده برای اجرای مفاد قانون هستند.

در مجموع، از آنجاکه نیجریه عضو گروه اقدام مالی نیست و تنها در دهه ۱۹۸۰ شروع به شناسایی پولشویی کرد، قوانین آن برای مقابله با پولشویی به‌اندازه قوانین بریتانیا و آفریقای جنوبی پیشرفته نیست. نیجریه هنوز راه درازی در تلاش برای مبارزه با پولشویی در پیش دارد. حتی اگر نیجریه به دنبال تقویت دموکراسی خود با تأکید بر حاکمیت قانون باشد، دست‌کم تا چند سال آینده موفق به توسعه سازوکارهای جایگزین پاسخ‌گویی مربوط به رژیم قدرتمند مقابله با پولشویی و تأمین مالی تروریسم نخواهد شد.

۱-۸- اقدامات مرتبط با پولشویی در استرالیا^۱

استرالیا نیز در راستای اتخاذ و توسعه برنامه‌های مبارزه با پولشویی اقدام کرده است. در سال ۲۰۱۸، بانک مشترک‌المنافع^۲ در این کشور به دلیل نقض قانون پولشویی و تأمین مالی تروریسم، ۷۰۰ میلیون دلار جریمه شد.^۳ این جریمه بزرگ‌ترین جریمه در تاریخ فعالیت شرکت‌های استرالیایی برای نقض قوانین ضد پولشویی و تأمین مالی تروریسم بود. مرکز تحلیل و گزارش‌های تراکنش استرالیا، مؤسسه اطلاعاتی-مالی دولتی در استرالیا است که به

1. Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade (<https://www.dfat.gov.au/>).
- AUSTRAC: About AUSTRAC (<https://www.austrac.gov.au/about-austrac>).

2. Commonwealth

3. Commonwealth Bank to pay \$700m fine for anti-money laundering, terror financing law Breaches ([http://www.abc.net.au/news/2018-06-04/commonwealth-bank-pay-\\$700-million-fine-moneylaundering-breach/9831064](http://www.abc.net.au/news/2018-06-04/commonwealth-bank-pay-$700-million-fine-moneylaundering-breach/9831064)).

4. The Australian Transaction Reports and Analysis Centre (AUSTRAC)

- متخلفان پولشویی و تأمین مالی تروریسم اقدامات مؤثری را تعیین کرده است.
- قانون تحریم‌های اقتصادی و مالی سال ۲۰۱۱ که اثربخشی بالایی در برقراری تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورها، سازمان‌ها و افرادی که از فعالیت‌های مالی تروریسم یا نقض حقوق بشر پشتیبانی می‌کنند، دارد.
  - قانون مبارزه با سفیدکاری‌های مالی سال ۲۰۰۶ که اقدامات صورت‌گرفته برای مبارزه با فعالیت‌هایی مانند فساد، آیین‌نامه‌های پولشویی و سفیدکاری مالی را تعیین می‌کند. با این حال، استرالیا به بهشت مجرمان تبدیل شده است. بانک‌های استرالیا به‌خاطر پنهان‌کاری درباره نقض قوانین مقابله با پولشویی معروف هستند. بنابراین، حتی اگر قانون استرالیا به‌ظاهر متقن و مؤثر و دارای این ظرفیت باشد که به‌عنوان یکی از سیستم‌های برتر مقابله با پولشویی در جهان در نظر گرفته شود، در عمل مشکلاتی در رابطه با پاسخ‌گویی و برآورده کردن الزامات قانونی در این کشور وجود دارد. در ادامه، به کلیاتی از اقدامات این کشور در حوزه مبارزه با پولشویی تأمین مالی تروریسم اشاره می‌شود.
  - قوانین و مقررات: استرالیا قوانین سخت‌گیرانه‌ای را درباره مبارزه با پولشویی و تروریسم مالی تصویب کرده است. طبق قانون مبارزه با پولشویی و تأمین مالی
- تروریسم استرالیا، هرگونه فعالیت مشکوک، انتقال غیرقانونی یا تأمین مالی برای حمایت از تروریسم مجرمانه است و مجازات سنگینی برای آن تعیین شده است.
- نظارت مالی: استرالیا سازمان‌های نظارتی و رسمی را برای مانیتورینگ و پیشگیری از پولشویی و تأمین مالی تروریسم تشکیل داده است از جمله هیئت ملی استرالیا برای مبارزه با پولشویی و سازمان مالی و کمیسیون انتظامی استرالیا.
  - برنامه‌های آموزشی و آگاهی‌بخشی: استرالیا برنامه‌های آموزشی و آگاهی‌بخشی را برای افزایش آگاهی عمومی درباره مخاطرات پولشویی و تأمین مالی تروریسم راه‌اندازی کرده است. این برنامه‌ها شامل کمپین‌های رسانه‌ای، برگزاری کنفرانس‌ها و جلسات اطلاع‌رسانی و آموزش کارکنان بانک و مؤسسات مالی می‌شود.
  - همکاری با سازمان‌های بین‌المللی: استرالیا به‌طور فعال با سازمان‌های بین‌المللی از جمله سازمان ملل متحد، گروه هشت، گروه ویژه اقدام مالی و سازمان‌های منطقه‌ای مانند کمیسیون آسیا و اقیانوسیه در مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم همکاری می‌کند. این همکاری شامل تبادل اطلاعات، هماهنگی در تدابیر پیشگیرانه و اجرای قوانین است.

می‌شود و تأثیرات نامطلوبی بر رشد و توسعه اقتصادی دارد.

- **افزایش هزینه‌ها:** تأمین امنیت نظام‌های مالی برای مقابله با پولشویی هزینه‌های زیادی به همراه دارد. بانک‌ها و مؤسسات مالی باید منابع اعتباری را برای تشخیص و پیشگیری از پولشویی اختصاص دهند.

- **ضعف شفافیت سیستم مالی:** پولشویی باعث کاهش شفافیت مالی می‌شود و به افراد و کسب‌وکارهای فاسد اجازه می‌دهد تا از شبکه‌های پنهانی برای انتقال و پنهان کردن منابع خود استفاده کنند. این موضوع تأثیرات منفی بر امنیت اقتصادی دارد.

- **آسیب به سیستم مالی:** پولشویی به سیستم مالی کشور آسیب وارد می‌کند. تراکنش‌های پولشویی ممکن است باعث افزایش نوسانات ناپایدار در بازارهای مالی شوند و اعتماد عمومی به نظام مالی را تضعیف کنند.

- **تروریسم مالی:** پولشویی یکی از منابع مهم تأمین مالی گروه‌های تروریستی است و باعث افزایش توان تروریستی و تهدید امنیت ملی و بین‌المللی می‌شود.

- **گسترش اقتصاد زیرزمینی:** پولشویی در گسترش فعالیت‌های مجرمانه در حوزه مواد مخدر، تجارت سلاح، قاچاق انسان و دیگر فعالیت‌های زیرزمینی مؤثر است و موجب تضعیف امنیت عمومی و اقتصاد کشورها می‌شود.

- **تدابیر مرزی:** استرالیا برای جلوگیری از تروریسم و پولشویی در مرزهای خود، تدابیر امنیتی مختلفی را اتخاذ کرده است. این تدابیر شامل بررسی و کنترل مسافران و عوامل مرتبط با تجارت بین‌الملل، تکریم توافق‌نامه‌ها و قوانین بین‌المللی و همکاری با سازمان‌های مرزبانی و امنیتی مرتبط می‌شود.

- یکی از اقدامات کشور استرالیا در حوزه مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم، اجرای قوانین و مقررات سخت‌گیرانه برای کنترل تراکنش‌های مالی است. بانک مرکزی استرالیا^۱ با همکاری سازمان حفاظت از پول شویی و املاک^۲ وابسته به دولت استرالیا، به‌عنوان ناظر اصلی بر تراکنش‌های مالی در کشور عمل می‌کند.

۲- ملاحظات امنیت اقتصادی

پولشویی تأثیرات منفی بر امنیت اقتصادی کشورها دارد. این فعالیت غیرقانونی از طریق انتقال پول‌های کسب‌وکارهای غیرقانونی و فعالیت‌های جنایی به بخش مالی قانونی از سویی و از دیگر سو، از طریق ملاحظات زیر بر امنیت اقتصادی تأثیر می‌گذارد.

- **ضررهای مالی:** پولشویی باعث از دست رفتن منابع مالی کشورها می‌شود. تراکنش‌های پولشویی منجر به ناپدید شدن میلیاردها دلار از اقتصاد کشورها

- **تقویت همکاری بین‌المللی:** کشورها باید نسبت به تقویت روابط همکاری و تبادل اطلاعات در راستای مبارزه با پول‌شویی و تروریسم مالی اقدام کنند. ایجاد سازوکارهای مؤثر برای تبادل اطلاعات و همکاری در تحقیقات بین‌المللی بسیار اثرگذار است.

- **اجرای استانداردهای بین‌المللی:** اجرای استانداردهای بین‌المللی مبارزه با پول‌شویی از جمله استانداردهای گروه ویژه اقدام مالی و هماهنگی کشورها در اتخاذ رویکردهای مشترک در راستای مبارزه با پول‌شویی در سطح بین‌المللی مؤثر خواهد بود.

- **به‌کارگیری فناوری‌های روز دنیا:** کاربرد فناوری‌های اطلاعات و هوش مصنوعی در تشخیص الگوهای پول‌شویی و تروریسم مالی مؤثر است. کشورها باید اقدامات لازم را در توسعه و به‌روزرسانی سیستم‌ها و ابزارهای تحلیل داده‌ای اتخاذ کنند.

- **ارتقای آموزش و آگاهی عمومی:** باید تلاش‌های بیشتری برای آموزش اشخاص حقیقی و حقوقی در حوزه شناسایی فعالیت‌های مشکوک و پول‌شویی انجام شود. برنامه‌های آموزشی عمومی و برگزاری کمپین‌های آگاهی‌بخش به افزایش آگاهی عمومی کمک می‌کنند.

- **افزایش نظارت و تشدید مجازات:** نظارت مستمر بر تراکنش‌های مالی و تشدید مجازات برای اشخاص حقیقی و حقوقی و مؤسساتی که در پول‌شویی مشارکت می‌کنند، موجب اجرایی شدن قوانین و کاهش انگیزه‌های این فعالیت‌ها می‌شود.

- **تشکیل سازمان‌ها و گروه‌های بین‌المللی:** تأسیس سازمان‌ها و گروه‌های بین‌المللی مختص مبارزه با

به‌طورکلی، پول‌شویی تأثیرات جدی بر امنیت اقتصادی کشورها دارد و برای مقابله با آن، همکاری‌های بین‌المللی و اتخاذ سیاست‌ها و تدابیر مؤثر ضروری است. تقویت نظام‌های پیشگیری از پول‌شویی و تروریسم مالی می‌تواند از جمله اقدامات مهم در این زمینه باشد.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد راهکارها

پول‌شویی به فرایند تبدیل وجوه کثیف و نامشروع به اموال قانونی برای اخفای منشأ غیرقانونی این اموال اطلاق می‌شود. با توجه به محتوای مطالب ارائه‌شده در این گزارش می‌توان به این نتیجه رسید که تقریباً تمام کشورها در سراسر دنیا اقداماتی در راستای مقابله با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم انجام داده‌اند، اما برخی از آن‌ها به دلیل فقدان زیرساخت‌های قانونی مؤثر و برخی دیگر به دلیل فقدان زیرساخت‌های اجرایی قانون، در عمل با مشکلاتی مواجه‌اند. از سوی دیگر، برخی کشورها نیز در این حوزه موفق عمل کرده‌اند؛ زیرا هم به لحاظ زیرساخت قانونی و هم پاسخ‌گویی و ارضای الزامات آن، از وضع مطلوبی برخوردارند. بنابراین، صرف تصویب قوانین و مقررات مقابله با پول‌شویی در این حوزه مؤثر نخواهد بود و دستیابی به اهداف ارزشمند این مسیر نیازمند هماهنگی و پاسخ‌گویی بخش‌های مختلف در کشورهاست. با توجه به مرور نظام‌های مبارزه با پول‌شویی در جهان و برای تقویت نظام‌های مبارزه با پول‌شویی و اقدامات بین‌المللی موارد زیر پیشنهاد می‌شود

منابع

- Bankersacademy, (2022). Anti Money Laundering (AML) in United States of America (<http://bankersacademy.com/resources/free-tutorials/57-ba-free-tutorials/606-aml-usa-sp-741>).
- Basel AML Index, (2022). Ranking money laundering and terrorist financing risks around the world, 11th Public Edition.
- FATF (2016). Public Statement, Financial Action Task Force. (<http://www.fatf-gafi.org/countries/d-i/iran/documents/public-statement-june-2016.html>); Islamic Republic of Iran: Selected Issues,» International Monetary Fund - Middle East and Central Asia Department, February 27, 2017. (footnote continued).
- FATF (2018). FATF Iran Decision and US Tactics, Financial Tribune, February 8 (<https://financialtribune.com/articles/economy-business-and-markets/81662/fatf-iran-decision-and-us-tactics-oped>).
- FATF (2022). Indonesia: Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing (AML/CFT) Measures, Financial Action Task Force (FATF)

پولشویی مانند گروه ویژه اقدام مالی که کشورها را در تطابق با استانداردهای مبارزه با پولشویی هدایت و تبادل اطلاعات بین‌المللی را تسهیل می‌کند، بسیار مؤثر است.

- **تبادل اطلاعات:** تشویق به تبادل اطلاعات میان کشورها درباره فعالیت‌های مشکوک و الگوهای پولشویی به شناسایی و تعقیب فعالیت‌های پولشویی کمک می‌کند.

- **همکاری در تحقیقات مشترک:** تشویق به همکاری کشورها و تحقیقات مشترک برای شناسایی و ردیابی شبکه‌های پولشویی و تروریسم مالی بسیاری از خلأهای این حوزه را شناسایی می‌کند.

- **افزایش تعهدات مالی:** تخصیص منابع مالی کافی برای مقابله با پولشویی و تروریسم مالی و ایجاد تسهیلات مالی برای تحقق اهداف مبارزه با این تهدیدات یکی از الزامات موفقیت در این حوزه است.

بانک‌های استرالیا به‌خاطر پنهان‌کاری درباره

نقض قوانین مقابله با پولشویی معروف هستند. بنابراین، حتی اگر قانون استرالیا به‌ظاهر متقن و مؤثر و دارای این ظرفیت باشد که به‌عنوان یکی از سیستم‌های برتر مقابله با پولشویی در جهان در نظر گرفته شود، در عمل مشکلاتی در رابطه با پاسخ‌گویی و برآورده کردن الزامات قانونی در این کشور وجود دارد.

- <https://www.gov.uk/government/news/pm-statement-on-the-financial-action-task-force-grey-listing-of-pakistan>.
- <https://www.fca.org.uk/firms/financial-crime/anti-money-laundering/overview>.
- <https://www.dfat.gov.au/>
- <https://www.austrac.gov.au/about-austrac>
- Financial Intelligence Centre (FIC) (2022). "South Africa: National Risk Assessment", (https://www.fic.gov.za/Documents/Reports/National_Risk_Assessment_2018.pdf).
- "South Africa: National Risk Assessment", Financial Intelligence Centre (FIC) (2022), (https://www.fic.gov.za/Documents/Reports/National_Risk_Assessment_2018.pdf).
- Turkey's Fight Against Money Laundering and Terror Financing (2022). <https://www.tccb.gov.tr/en/news/542/115786/turkeys-fight-against-money-laundering-and-terror-financing.html>
- <https://www.fca.org.uk/firms/financial-crime/anti-money-laundering/overview>
- <https://www.fatf-gafi.org/>
- <https://www.fca.org.uk/firms/financial-crime/anti-money-laundering>.
- https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/878884/HMT_-_AML_Strategy.pdf.
- <https://www.gov.uk/guidance/anti-money-laundering-registration>.

